

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANACH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 > — >
 Na štvrt roka — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a GERHARD NÉMETH.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i do-
 pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stípcového malého riadku
 je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

„Uher neni blažený!“

Šmilo Nadutý: Nū, že uher neni blažený? Wie hájst, čo je tho za rheč? Čhi neni blažený Pho per? Schossbherger, Wulfner? Alhebo či som já théž neni blažený? . . Grósmartik!

M. Szemere. Ó blažený ste vy, lež uhri veru nie!

Smelé ale pravdivé slová.

šeobecnú pozornosť vzbudily v Uhorsku smelé, mužské slová jedného čestného muža. Mikuláš Szemere je meno toho smelého, bezúhonného muža, ktorý 7. februára v Pešťbudíne také ostré pravdy vyriekol, že sa liberálom hlava zakrútila. Zaslúžia slová tohoto čestného muža, aby sme ich cteným čitateľom predložili. Slová Mikuláša Szemereho sú zrkadlom, v ktorom vidíme terajší smutný stav vlasti našej.

Nachádza sa v Pešťbudíne jeden spolok, ktorý asi pred šesťdesiat rokmi založený bol od slávnej pamäti grófa Štefana Széchenyiho. Gróf tento mnoho obetí priniesol na oltár vlasti, aby vývin, vzdelanosť a blaho Uhorska zabezpečil. Jemu ďakovať sa môže železný reťazový most v Pešťbudíne; jeho myšlienkou bolo odstránenie skalnatých prekážiek Dunaja pri takzvanej Železnej Bráne; on obetoval celoročný dôchodok svoj na založenie maďarskej Akadémie; on usiloval sa do rozkvetu priviesť hospodárstvo Uhorska; on založil spolok prednejších mužov Uhorska, aby z toho spolku rozširovala sa vzdelanosť, počestnosť života spoločenského a aby zo spolku toho všetky dobré myšlienky a návrhy bezžisťných peknoduchých vlastencov do života uviesť sa mohli. Meno spolku tohoto je: „Národné Kasíno“ (Nemzeti Kaszino).

V tomto maďarskom národnom kasíne za údov prijímajú sa len najprednejší mužovia vlasti, preto je toto kasíno prvým a najprednejším spolkom celého Uhorska. Každoročne slávi sa tam pamiatka zakladateľa gr. Štefana Széchenyiho. Ku tejto výročitej slávnosti dostavia sa údovia kasína, aby úctu svoju preukázali oproti veľkému synovi vlasti, grófovi Štefanovi Széchenyimu. Vyvolia si rečníka, ktorý pri bankette (slávnostnej hostine) povedať má reč a prípitok (zdravicu) vyniesť má na úctu grófa zakladateľa.

Pri tohoročnej hostine (bankette) spomenutý Mikuláš Szemere povedal reč a vyniesol prípitok, ktorý v celom Uhorsku veľkú pozornosť zapríčinil.

Szemere v prípitku svojom porovnával terajšie naše smutné časy s vekom grófa Széchenyiho. Smelo poukázal na mravný úpadok terajšej doby. „V časoch grófa Széchenyiho — riekol — mali sme mužov čistého rozumu, oduševneného srdca, oceľových žíl. Z kamienia mohol, vraj, stavať gróf Štefan Széchenyi; avšak keby chcel dnes niekto stavať, nejaký

nový Széchenyi, našiel by v novom pokolení len války! (blatovú tehlu).“

Rečník neostíchal sa vyznať, že grófom Széchenyim založené „národné kasíno“ nenašlo. „Príčinu toho nachádzam nielen v tom, že premnoho hovoríme, že sme slovní rytieri a málo cítime, ale v tom, že u nás nik už nemá vážnosti.“ Takto rečnil Szemere a pokračoval:

„My veslujeme k istému spoločenskému nihilizmu (ničote,) na jehož neďalekom brehu svieti sa heslo: „V Uhorsku statočný človek musí bežať obťažovaný prevelikým bremenom.“ (Jako silným koňom pri dostihoch dávajú olovené bremeno).

„My náležite neodmeňujeme cnosť, náležite nepokutujeme zlo. Ani už nehovorím o tom, že v každodennom živote už nevypláca sa počestnosť. Náš trestný zákon je privôlný. Vo väzeniach pohodlnejšie žije trestanec, než mnohý čestný, pracovitý občan. Ale vo vyšších vrstvách spoločnosti môžeme smelo robiť všetko, čo sa nám zachce, keď len povieme, že je to „politika.“ Toto čarovné slovo všetko prikryje A čo u nás ľudia robia pod menom politiky, o tom musím mlčať, lebo slušnosť káže mlčať. Pijem z tohoto pohára na lepšiu budúcnosť, lebo — Maďar nenie šťastný.“ Takto dokonal svoj prípitok Mikuláš Szemere.

Prítomní páni hlboko boli dojatí smelou, ale pravdivou rečou Szemereho. „Maďar nenie šťastný!“ Tieto slová ozývaly sa v dušiach prisediacich pánov. Každý cítil, že Szemere svätú pravdu hovoril. Len prítomným tam vládnym pánom nepáčilo sa, keď počuli tie slová, že u nás „náležite nepokutujeme zlo“ a že u nás „už nevypláca sa počestnosť.“ Sú to veru aj veľavýznamné slová, obzvlášť keď povážime, že povedané boli v prvom, najprednejšom spolku Uhorska.

V najprednejšom maďarskom spolku povedal čestný muž Szemere, že „Maďar nenie šťastný.“ Nuž, teda kto je v Uhorsku šťastný? Či asnaď tí spoluobčania a spolubratia naši Ruténi (Rusinci), ktorí, od haličských úžerných pijavíc až do kosti vycicaní, novú vlasť hľadajú si za morom? Alebo či šťastnými menovať sa môžu Slováci, ktorí svedomito a krvopotne splácajú krajinskú daň a pri užívaní jediného občianskeho práva, pri voľbách, bodákmi hnatí boli sťa divá zver? Či nenadávajú Slovákovi, či neprenasledujú ho, keď opovží sa také slovenské spisy a noviny čítať, ktoré nepáčia sa liberálom? Či pekným okom hľadajú na toho Slováka, ktorý verne zachováva

zákony Uhorska, lež dľa národnostného zákona i v materinskej reči svojej vzdelávať sa opováži?

Bezúhonný a čestný Maďar, Mikuláš Szemere smelo povedal, že ani Maďar nenie šťastný. A povedal aj prečo nenie šťastný. Na čestného človeka zavesili bremeno. Na čestného človeka zavesili bremeno osočovania, nadávania, pozbavia ho chleba, nepríde do úradu, licencie nedostane, dane mu naváľajú, až mu koža praští. Naopak ale hladný ľahťikár, kam vietor — tam plášť úžerník, loptoš — hubotrepač, darmošlap ľahko beží životom až kým ku dákej mastnej kaši nedobehne. Preto riekol Szemere, že čestným byť u nás sa už nevypláca.

U nás toto čarovné slovo „politika“ všetko prikryje. Pravdu mluvil Szemere. Politika prikryla skutky nitrianske, trenčianske i oravské. Politika prikryla Tarnóczyho, Klocha a iných liberálnych kamarátov. „Vo vyšších vrstvách spoločnosti môžeme smelo robiť *všetko*, čo sa nám zachce, keď len povieme, že je to „politika“. Mnoho, veľmi mnoho povedal Szemere týmito slovami.

O týchto slovách jeho písal „Alk.“ (č. 34.) takto: „Z politiky možno uraziť listovú tajnosť. Svobodno luhaf. Svobodno podplácať. Svobodno vykonávať simoniu (predávanie cirkevných hodností). Svobodno márnif štátne peniaze, vydávať sa za blázna. Svobodno falšovať veci vo volebných lajstroch, alebo vo vyšetrujúcich zápisniciach, falošne horevzatých. Svobodno vtrhnúť do bytov, kutať a habať spisy a noviny bez sudcovského poverenia. Svobodno chytať a zatvárať občanov, aby nemohli volif. Svobodne aj ľudif zabíjať. Všetko toto je svobodno liberálom a vláde. Politika je prikryvadlom nečestnosti a najhnusnejšieho sebeckva. Vysoké hodnosti, vplyv, dôchodky dostali ľudia, v ktorých je najmenej cnosti a najviac sebeckva, nestydatosti a nešetrnosti.“

I noviny „Magyarország“ (č. 41) rozmýšľaly nad rečou Mikuláša Szemereho a pýtaly sa, že čo je príčinou toho, že letíme do náručia spoločenského nihilismu. „S touto otázkou obrátíme sa na jedného z hlavných mužov, na Desidera Szilágyiho. Má *trojnásobný plat*, 8000 zl. pensie, 14,000 zl. ako predseda snemovne a 3200 zl. ako vyslanec . . . V snemovni sedí 70 do 80 ľudif, ktorí majú pensie.“ Takto píše „Magyarország“ a vysvetľuje, že pensia patrí len takým ľudom, ktorí neschopní sú pracovať. U nás ale je to ináč. U nás práceschopní ľudia ľahajú masťnú pensiu a pritom ešte dvojaký plat dostávajú.

U nás vyslanectvo považuje sa za rebrík, po ktorom snadno vyškríabať sa možno ku plnému válovu. „V snemovni sedia ľudia, ktorí nemajú žiadnej obľúbenosti u ľudu, a predsa sú vyslancami. Kde je príčina toho? Telegramm z volebnej kancelárie ministerpredsedu a vrecko peňazí. . . . V tomto je tajomstvo maďarského ústavného života . . . A nech sa páči porovnať samého ministerpredsedu v ruke s listom, ktorý vyhrabali spomedzi smetif, ktorý zneje druhej osobe, ale za to on ho upotrebí a aby docielil dojem, sfalšuje ešte aj datum listu; odpovedajte, či politika nezakryje všetko, keď gavaliersky človek môže dačo takého urobiť beztriestne?“ Takto píše „Magyarország“.

Vidíme teda, že i tie kruhy, ktoré nepatria k ľudovej strane, nahliadajú, že falošný liberalismus do smutného stavu priviedol Uhorsko. Mikuláš Szemere nepatrí k ľudovej strane, a predsa súhlasí s ľudovou stranou v tom, že v Uhorsku mnoho smrdutej hniloby nakopilo sa. Smelo, ako sa na pravdivého vlastenca sluší, povedal, že u nás neodmenuje sa *cnosť* a nepokutuje sa *zlo*.

Nuž, mali sme príležitosť pri voľbách a máme príležitosti každodenne presvedčiť sa o pravdivosti slov Szemereho. Socialisti svobodno mohli rečníť, že nemajú ani Boha, ani vlasti, lež ľudové shromaždenia hlúpou násilnosťou prekážané boly, bárs nič zlého nehľasalo sa v nich, iba vernosť k Bohu, ku kráľovi a vlasti. Lepsényiho a iných spisovateľov ľudu kresťanského ponáhľaju sa pred súd postaviť, lež kresťanstvo urážajúce kalendáre Goldstein Számiho neponáhľali sa prenasledovať. Grófa Ferdinanda Zichyho, vznešeného muža, pred súd chceli stavať, lež Tarnóczovcov a Klochovcov prikryje to čarovné slovo „politika“. Szemere smelo a pravdivo povedal, že veslujeme k istému nihilismu, k istej ničote a zkaze.

x.

POLITICKÉ CHÝRY.

Na Východe hrmí. Na ostrove Kréte trošku utišily sa trenice medzi kresťanmi Grékmi a medzi Turkami. Ako sme spomenuli už, dosť ľahko veľká vojna môže povstať z toho, že grécky kráľ pod vodcovstvom syna svojho Georga námorné vojsko a loďstvo poslal na pomoc kresťanom Grékom na ostrov Kréty, ponač ostrov Kréta patrí Turkom a Grécko rado by tento ostrov pripojilo k svojmu kráľovstvu. Grécke námorné vojsko vystúpilo na breh ostrova Kréty a vypustilo oznam, že Kréta prestala byť majetkom Turecka. Avšak europejské mocnárstva tiež poslaly ku Kréte svoje loďstvá. Námorné vojsko An-

glicka, Francúzska, Nemecka, Rakúsko-Uhorska, Talianska vystúpilo tiež na ostrov a v troch mestách ostrova, menovite v meste Kanea vytýčilo zástavy európskych mocností. Takto chcú európske mocnárstva prekaziť vojnu medzi Tureckom a Gréckom. Avšak Grécko, ač o mnoho menšie, nechce ustúpiť Turecku. Gréci oslobodíť chcú svojich spolurodákov a kresťanov z tureckého jarma. Preto v Paríži, v Londýne, v Taliansku na stránku Grékov oslovily sa stromoždenia ľudu a radostným pochodom po uliciach živili Grékov a na zdor im privolávali. Celý svet zvedavý je len na politiku Ruska, lebo grécky kráľ v rodinnom sväzku je s cárskym dvorom. Z ruských vyskčných kruhov telegramm prišiel vraj gréckemu dvoru, v ktorom sľubuje sa vraj, že v Rusku za Grékov všetko možné sa urobí. Jestli Rusko za chrptom Grécka bude stáť, vtedy strašná vojna môže povstať, do ktorej i Rakúsko-Uhorsko môže byť vtiahnuté. Mnoho teraz píšu o tom, že Turka asnaď treba bude vyhnat z Európy a s tureckým pozemím urobí sa poriadok. Turka ľahko by bolo vyhnat z Európy, lež potom podeliť sa s jeho pozemím, to by už ťažšie išlo. Preto to hrmenie na Východe dost ľahko veľkú búrku znamená pre Európu.

Rečnia z rozkazu. Smiešne veci konajú sa teraz v uhorskom sneme. Opposícia, menovite apponyisti, nedržia za hodné do reči pustiť sa s liberálnymi mamelukmi. Inokedy pojednávanie krajinského rozpočtu mesiace trvalo. Liberáli vtedy ponosovali sa, že opposícia daromnými rečiami čas mrhá a pre mnoho rečenia nemožno vraj vláde a liberálom nič pracovať.

Teraz dokázalo sa, že to bola len figliarska vyhovorka. Keď totižto opposícia nechce teraz rečniť, nuž liberáli musia rečniť sami. Hovorí sa, že mameluci teraz na rozkaz rečia, aby len čas miňal sa, lebo keby rozpočet rýchlo bol hotový, snem potom nemal by práce, pretože vláda nemá ešte pripravenej práce pre snem. Treba teda mamelukom mnoho a mnoho rečniť, aby čas pretiahli, kým dáky návrh zákona bude prichystaný, lebo bez práce musel by byť snem rozpustený domov.

Vyzerá to tak, ako keby mamička rozkázala hladným defurencom hvízdať alebo spievať, kým bude obed navarený. Hvízdáním nenajedia sa deti. Ani dlhými rečiami liberálov nepomôže sa roľníkom a hospodárstvu.

Teraz 16 liberálov rečnilo o hospodárstve. Rečičkami pomáhať chcú hospodárom tí páni, ktorí roľníctvo a hospodárstvo nechali prísť na kraj prepasti. Keby radšej nerečnili mnoho, lež mnoho konali.

Takto liberáli na posmech obrátili sa sami. Nedávno návrh zákona chystali, aby vraj v snemovni nevyprávalo sa mnoho a aby nemrhal sa drahý čas mnoho siahovými rečiami. A teraz oni sami marnia drahý čas svojimi rečičkami. Nevyprávajte mnoho, lež radšej činite. Predostrite návrh o odanení burze a peňažných špekulantov. Umenšite pozemkovú daň a zvýšte daň kapitálu. Vašimi dlhými rečičkami nenaje sa biedny roľník a hospodár, práve tak, ako hvízdáním a spievaním nenasytily sa hladné defurence tej mamičky, ktorá kázala defom hvízdať, kým bude obed hotový.

Či bude osov z novej lutrie? Novú lósovú alebo triedovú lutriu spoločnosť peňažných pánov dostane do prenajmu a platíť bude štátu toľko, čo doterajšia číslová lutria donášala do krajinskej

pokladnice. Noviny viedeňské „D. V.“ písaly, že tá nová triedová lutria väčší osov bude donášať spoločnosti bankárov, než štátu. Dľa počítovania spomenutých novín, do troch millionov čistého osov budú mať tí páni, ktorí do arendy prevezmú tú novú lutriu. Veru tuším pravdu mali ľudové noviny „Alkotmány“ keď písaly, že nová lutria je „prvým masným kúskom“ pre tých pánov, ktorí vreckom svojim pomáhali liberálom pri voľbách.

Noví grófi. Z kalvínskej rodiny Tiszovej 4 noví údovia povýšení sú na grófsku hodnosť s právom dedičstva i s miestom v snemovni magnátov. Len neďávno hromžilo sa na našich grófov, že sú nepriatelia ľudu, a hľa, liberáli usilujú sa grófov rozmnožiť. Či len ľudoví grófi sú nebezpeční?

Trenčiansko zapredané — Česku. Naši vetrom podšívani liberáli vyoslili ten strašný chýr, že ľudová strana pri voľbách zapredať chcela Trenčiansko Čechom. Len to je chyba, že nevedeli povedať, kto chcel povedať „*adie Trenčín, už pujdeme do Čech!*“ Teraz „Vágvölgyi Lap,“ liberálne trenčianske noviny vyzradily, že kto chce zapredať Trenčiansko Čechom. V Trenčíne cukrovú fabriku chceli stavať, ale vzdor vládnej pomoci nijakým činom nevedeli si pomôcť. Teraz jednu českú spoločnosť vzali na pomoc a na 12 rokov prepustia Čechom správu cukrovej fabriky. Česká spoločnosť „Märky-Bromovský a Schulz“ vystaví v Istebníku alebo v Kubrej fabriku a po 12 rokoch prepustí ju trenčianskej účastinárskej spoločnosti. Trenčania celí sú naradovaní, že im Češi vypomôžu z blata. Ale preto vraj ľudová strana chcela zapredať Trenčiansko Čechom. Teraz páni Trenčani rúčky si podali s Čechmi a veselo spievajú si: *adie cukrová fabrika, pujdeme k Čechom!*

Krajinský snem.

17. febr. Pokračovalo sa v debatte o rozpočte ministerstva hospodárskeho. Bély nevidí stav Marjaya gazdovstva v tak tmavých farbách, ako Malaj, tvrdí ale, že v najhoršiom položení je primerane trieda stredná, ale ani toto není tak zle, ako to štatistické výkazy dokazujú. Uznáva činnosť vlády. — Gajári je tej mienky, žeby sa najprv medzere zapričinené náboženským a kmenovým rozdielom mali vyplniť, lebo že vraj úplny vývin národnej sily je iba takto možný. Radí gazdom, aby keď nemôžu vyžiť, nečakali pomoc od štátu, ale aby si sami hľadeli pomáhať, lebo že kto si sám sebe pomáha, tomu je i Boh na pomoci. Pán Gajári teda veľmi múdrom sa ukázal dnes, jako obyčajne. — Ešte niekoľko vládnych vyslancov vyprávalo, všetci vychvaľovali neobmedzenú činnosť pána ministra, čo všetko už urobil v záujme hospodárstva.

18. febr. Po niekoľko dňovej nemoci zas Szilágyi otvoril zasadnutie. Werner uznáva vláde, že ku kolonizáciám zakúpila majetky na vidiekoch národnostiami obydlenými. Národnosti obviňuje vlastizradou, lebo že bárs vláda išla oproti ním až na ostatniu hranicu concessii, ony predsa hniezdia sa. Napáda pri tom i ľudovú stranu, jakoby bol závidel veľkú slávu Lehoczského. — Minister Darányi reflektuje v krátkosti na reči všetkých predrečníkov a objaňuje jednotlivé posície rozpočtu. Na hospodárske odborné vzdelanie venované je o 30 tisíc zl. viac, než viani, čím sa množia nové naukobehy uviesť a na učiteľ-

ských praeparandiach i osobitných učiteľov hospodárstva zamestnávajú. Rekonštrukcia filoxerou zničených vinohradov začína sa už povoľovaním požičiek. Sľubuje ďalej, že sa postará o prekazenie falšovania vína. Rozpráva o pomere medzi gazdom a robotníkom.

19. febr. Vyslanec Nyegre zaoberá sa s pome-rami na hornom vidieku a hovorí, že rozsiahle hory na vidieku tomto iba tak budú donášať zodpovedajúci ošoh, jestli sa zošátia. Odvoláva sa tú okoličnosť, že dosavát už 38 právomocností oddaly hory štátu. Rečnil ďalej v záujme ubiedených rusínccv. — Gróf Aexander Károlyi nachádza nespokojnosť robotníckej triedy v tom, že je privyknutá na luxus. Ku polepšeniu stavu triedy tejto žiada úverkové spolky a kolónizáciu. — Z ľudovej strany Molnár reflektuje na biedu, ktorú i menší pracovití gazdovia treť musia. Zazlievá, že ktosi z liberálnej strany bol povedal, že je to pre štát všetko jedno, či je zem, nech len daň od nej dostane. Stary Tisza sa dosť surovo osopil na Molnára, že to on nepovedal — a ten čo povedal, čušal, nepriznával sa.

20. febr. Franc Kossúth predniesol návrh o uvedení za národný sviatok 48-ročného boja. Po prečítaní návrhu tohoto v obdĺžnej reči odporúčal prijatie návrhu. Národ si má vraj ctíť minulosť svoju, lebo ináč nezaslúži budúcnosti. Viani slávil národ pamiatku založenia vlasti uhorskej. Priznáva sa ďalej, že i stránka jeho, Kossuthovská stojí na základe právnom, v inakšom páde by ani miesta nemala v snemovni. — Bánffy sa odvolával, že je ešte privčas — po pädesiat rokoch — uvedenie zákona tohoto, jako i vôbec objektívne zapodievanie sa s udalostiami týmito ešte za života tých, ktorí v roku 1848 zástoj hráli. — Po odhlasovaní odhodili návrh Kossuthov. Ľudová strana v smysle svojho programu hlasovala tiež proti. — Na to sa prešlo k dennému poriadku. Edm. Bartha rozprával o socialisme, gróf Béla Szerényi o gazdovských spolkoch a minister Lukács o nešťastí bánykov v Resici. Výkazal v reči svojej, že za posledných 10 rokov sa po všetkých baniach uhorských 2128 nešťastných pádov stalo z toho smrteľných pádov 705, a ranených 1423. Uzaviera z toho že opatera bola dosť bezpečná.

23. febr. Páni ablegáti po včerajšom vyslanec- kom báli veľmi ospanliví sa schádzali do snemovne. Málo sa ich dostavilo, a i tí čo prišli veľmi sa neza- ujímali o denný poriadok, lež ktorému sa vyzývalo ktorý pokašľával, ktorý zas čítal noviny, prezera bálové poriadky atď. — Denný poriadok pozostával v pokračovaní rozpočtu ministra roľníctva, ku ktorému prerieknul najprv Kossuth, ktorý odporúčal vláde, aby vzala do povahy, že v Uhrách 13 millionov roľníkov je, — teda aby tejto triede venovala najväčšiu starosť. Na to zas minister Darányi odpovedal v obširnej reči, v ktorej všeličo múdreho a prospešného pospomínal, s ktorého keby sa len stotá čiastka uskutočnila, tých 13 millionov uherského občanstva by sa veru lepšie malo. Na to vo všeobecnosti zasadnutie prijalo roz- počet ministrov. Na konci zasadnutia Koloman Thaly radil aby Váh spojili s riekou Odesou jedným kaná- lom, čo by hornozemskú priemávku s cudzozemskom napomáhalo. Z ľudovej strany vyslanec Rakovszky rozprával o dochovávaní štátných koňí. Minister sľú- bil, že si rady jeho povšímne.

Znaky porušenia.

Liberalismus chýli sa, konečnej záhube. To svedčia tie výjavy verejného, politického života po celej starej Europe. Ten liberalismus, ktorý pred niekoľko desaťrokmi s jasaním a chvalospevmi prijímali a vítali a od ktorého i svedomití a statoční mužovia pomoc ufali, ten liberalismus neuskutočnil to čo sľúbil, sklamal tých, ktorí v ňom dúfali ba ešte väčšiu biedu, nepokoj zapríčinil ako boly pred tým a teraz sa ide utopiť v tom bahne, ktoré sám na- robil.

U nas je vraj teraz liberalismus na vrcholci svojho pánstva. Ku tomu zosnaniu nás nútia naše terajšie pomery. Vo sneme ohromná väčšina liberálov, v úradoch samí liberáli, vo školách, v kupectve zase len liberáli — ba i v cirkve najdú sa liberalismom podšití páni- kovia, ktorí škúlia na Judášov mešec — všade teda sám liberál ani chrústov za jarného večera.

Lenže v tomto tak zdanlive mocnom te- lese liberálnom ukazujú sa znaky porušenia. Ten červ, ktorý hryzol v útrobach liberálov prežral sa už na povrsie a nedaj bože ho od- strániť, ba ani len zatajiť.

Veď len povážme udalosti najbližšej doby nuž zrejme zbadáme isté, neodtajiteľné znaky, ktoré svedčia, že ten mocný liberalismus v našej krajine upaduje do porušenia. Môžeme o ňom povedať „už smrdí!“ — Práve teraz rok vyšly na javo utešené kúsky hlavného župana Miklóša, ktorý vedel z dreva železný most postaviť. — Onedlho kochali sme sa v chýrnych obrazov Pulského spravcu krajinskej obrazárne, ktorý za veľké peniaze pokúpil bezcenné mazaniny, a keď mu priháralo urobil sa bláznom. — Či sú to nie znaky porušenia? Či telo, či spoločnosť, ktorej údo- via takieto kúsky vykonávajú môže byť zdravá? Lebo veľmi by sa mylil, kto by my- slel, že sú to len jednotlivé, vyjavy z ktorých nemožno všeobecnosť posúdiť. Naopak tie vyjavy su vtedy, ktoré na tele všeobecnosti sa zjavily, ktoré už žiadná moc a umenie lekárske ukryť nemohly.

Podme ďalej. Minuly rok mali sme príle- žitosť poznať tú neslychanú nemravnosť aká v Budapešti pustoší. V „Ós-Budavári“ bolo čire-čisté miesto necudnosti, nehaneblivosti v ktorom to až tak ďaleko šlo, že križ sv. v necudnom prôvode znevážili. A tento „Ós- Budavár“ aj na ďalej jestvovať bude s milosti mesta Budapešt. Čo to znamená? To že ten liberalismus pokazil už mravnosť spoločnosti. A to dobré vieme, že ktorá spoločnosť zne-

mravne je v tej sa zakorení nespravodlivosť, utlačanie, nefudskosť, taká ale spoločnosť z kazu vziať musí. Nemravnosť panujúca je znak porušenia liberalismom nabratej spoločnosti.

Ale povieť mi, akožeby ten liberalizmus sa ku konci svojmu chýlil keď práve teraz pri voľbách zrejme dokázal svoju moc, vládu, svoju väčšinu! — Práve preto sa chýli z kazu. Len povážme akým činom, akým spôsobom došiel ten liberalizmus toho víťazstva. — Či tú väčšinu urobila oduševnenosť zaň? Či presvedčenie voličov počilo tých liberálnych ablegátov svojou, dôverou? — Ba veru nie! Tam kde žandári, kde vojáci museli pomáhať aby liberálni páni kandidáti boli „slobodne(?)“ volení, o dôvere reči byť nemôže. — Tam kde habaním, hlasov, odmrštením vôtov, vyhľadovaním voličov, zažalovaním protivnej mienky, nadávaním, pľuvaním, bitím tých že si liberáli akú takú väčšinu získali, tam o slobodnom presvedčení a oduševnenosti ani snívať sa nemôže! — Protivne, z toho všetkého zachádzania vysvitá to, že liberalizmus cítiac svoj koniec, vidiac sám tie znaky porušenia silou mocou usiluje sa ich zakryť, koniec svoj odtiahnuť, na kormidle krajiny sa udržať. Teda tie nespravodlivosti, tie sužovania ktoré ľudoví voličia od liberálov trpeli tie svedčia, že liberalizmus už oslabnul, už nemá sám v sebe, vo svojich pravidlách a zásadách moci ktorou by ľud ku sebe pritiahol, sebe získal. Nasledovne liberalizmus svoj zástoj už odohral, koncu svojmu sa chýli, a aby predsa sa mohol ešte na okamženie udržať pri masťnom hrnci musel sa chopiť nespravodlivosti, prenasledovania, bodákov. Hľa i tu sú tie neodtajiteľné znaky porušenia.

A tie znaky, tie vtedy na tele svojom ukryť ani teraz nemôže. Choroba už ďaleko siahla. Pozrime si kde je prítomné. — Sedmohradskému biskupovi za pomocníka s právom nastupenia v biskupstve bol s dorozumením Jeho Svätosti gróf Majlath predostretý. A ministri predsa, neviem ako, toho istého vymenovali bez práva nastupenia! Kým neprišlo to na vedomie Jeho Veličenstvu a on pôvodné vymenovanie sdboril. — Jak chceli tu páni ministri cez rozum prejsť hlave cirkvi. Nuž či je to statočné počínanie? — Bánffy predseda cudzie listy poprečítal i verejne na sneme uviedol. — A to je hádam tiež slušné? Cudzé, súkromné listy, pobrať, poprečítať a upotrebiť veď to zákon zakazuje a prísne tresce. A Bánffy to vzdor tomu učinil, ani sa nehaňbil ich na sneme prečítať! — Nuž či pri takýchto udalostách by dakto ešte pochyboval o tom,

že ten liberalizmus je chorý, je nezdravý nasledovne blíž sa svojej skaze?!

Ten liberalizmus u nás je ako veľká, hrubá vrba, ktorá len kôru má, z dnuka je ale sprachnelá celá, len malý vietor i svalí vrbu do potoka. I liberalizmus u nás neprežije väčší víchor, ktorý on sám zapríčiní, ale spadne do priepasti, do ničoty. Tam ho pochovejú a nik smútiť nebude iba tí, ktorí pomocou jeho ku masťným hrncom prišli. A tomu sa mi len radovať budeme. *Jablonovský.*

Bývalý rabbín o židoch.

Ako „M. Á.“ píše, Dr. Jozef Besser spišský kňaz, predtým židovský rabbín, dajúc sa pokrstiť, prijal vieru katolícku a v Ríme v propagande t. j. misiónárskej seminárii skončil theológiu t. j. bohovedu a aj doktorát obdržal. 24. januára v obci Kinek, na žiadosť tamejšieho duchovenstva misiónársku reč držal. Na túto kázeň nielen veľký počet katolíkov sa shromáždil, ale prišlo aj 14 židov a 4 protestanti. Krásna a dojímavá kázeň prekrsta taký dôjem učinila na prítomných inovercov, že tí padli na kolena a o ďalšie poučenie prosili. Po poludni prekrst kňaz držal ešte jednu kázeň, v ktorej dokázal, že len katolícka viera je pravá. Po tejto kázni tých 18 inovercov prosilo o prijatie medzi katechumenov. — Toto píše noviny „M. Á.“

Spomenutý prekrst známy je aj v hornej Orave, kde najprv prišiel z Rusko-Poľska a vo viac farnostiach sa obrátil, prosiac o prijatie do cirkve katolíckej. Duchovní sa ale obávali, žeby to nebol nejaký figel, i konečne upravili ho na Vysokodôstojného pána biskupa spišského, Pavla Szmrecsányi, kam vskutku aj posiel. Pán biskup ho prezkúmal, konečne dopytujúc sa na jeho rodisko, vopred sa tam obrátil, aby odtiaľ zprávu obdržal a sa presvedčil o totožnosti osoby. Za ten čas, kým z jeho rodiska informácia prišla, pán biskup rabbína poslal ku Františkovi Liphay veľprepošťovi, ktorý obdivoval jeho zbehlosť a vtip v písme sv. Starého Zákona a známosť všetkých potrebných vecí. Medzi tým prišla odpoveď pánu biskupovi, ktorý ho so správou zaraz poslal do Oravy, ku dôst. p. Štefanovi Pironcsák, farárovi trstenskému, ako zbehlému aj v hebrejskej a arábskej reči, aby ho ešte on prezkúmal a pokrstil. Ten tiež hneď svoje vyučovanie dokončil a ho aj do cirkve katolíckej sviatosťou krstu prijal. Bolo to myslím začiatkom augusta roku 1895. — Keď už bol pokrstený, Vysokodôstojný pán biskup poslal ho do Rímu na propagandu, kde skoro behom jedného roku za kňaza je vysvätený a z bohovedy aj doktorský diplom obdržal.

Tak teda jeho najvrúcnejšia žiadosť sa vyplnila, pri čom bez pochyby milosť božia mu pomáhala, lebo vzdor mnohých ťažkostí, s ktorými sa stretal, nezrekul sa svojho úmyslu, čo bolo tiež dôkazom jeho pravého presvedčenia a zaujatosti za pravdu.

Ako rabbín dobre bol vyučený a zasvätený do všetkých vecí toho stavu, pri tom ale obdaril ho Pán Boh aj ostrým a zdravým rozumom, tak že sám prišiel na blud židov a poznal kde je pravda. Keď to na sebe zbadal, tým väčšmi zkúmal knihy židovské, a akúsi tajnú knihu, o ktorej len rabbínovia z á-

most, z ktorej zdravého rozumu človek musí uznať blud židov, a pravdu kresťanstva. To som osobne od neho počul, ako tiež aj to, že on sa čuduje rabinom, ako tí môžu následkom toho tak vyučovať, ako vskutku vyučujú; a preto že on nemôže byť rabinom, lebo proti presvedčeniu ani hovoriť ani robiť nie je v stave.

On hneď na začiatku povedal, žeby len missonárom žiadal byť a že židov bude presvedčovať, čo vskutku aj začína konať, v ktorom diele svojím rozumom a učenosťou moc môže vykonať, v čom nech mu je Pán Boh na pomoci. Z toho sa tešiť budeme všetci, a zvláštne my, ktorí ho osobne poznáme a aspoň s najmenším sme ho k jeho stavu podporili.

Jurovský.

Učme sa od Francúzov.

Naši liberáli vždy odvolávajú sa na iné krajiny. Keď, vraj, civilné manželstvo, beznáboženská svoboda a školy beznáboženské môžu byť v iných vzdelaných krajinách, prečo nemohlo by to všetko byť i u nás? Musíme, vraj, kráčať za príkladom iných vzdelaných krajín, musíme kráčať s duchom času, vtedy šťastlivé bude Uhorsko.

Že kam vedie tá vzdelanosť bez Boha, kam vedie ten duch času a ten vychvaľovaný „pokrok“, to vidíme zo smutného stavu francúzskych pomerov. Vo Francúzsku už vyše sto rokov panuje tá novomódna vzdelanosť, ten pokrok, a teraz dokázalo sa, že vo Francúzsku strašne upáda mravnosť, množia sa zločiny a klátia sa základy zdravého spoločenského života.

Vo Francúzsku pod pekným menom vzdelanosti, osvety a pokroku vždy viac a viac utláčala sa Cirkev, udusovalo a vykynožovalo sa náboženstvo menovite zo srdca mládeže. Asnád' v žiadnej krajine nepýšia sa viac so svojím „pokrokom“, so svojou „vzdelanosťou“, ako v osvietenom Francúzsku. Nuž teraz našiel sa jeden vysokoučený Francúz, ktorý našiel sa tej novomódnej vzdelanosti a osvietenosti francúzskej.

Meno tohoto učeného Francúza je, Alfréd Fouillé. Tento učený človek a veľký svobodomyseľník uznal teraz, že Francúzsko, vzdor svojej osvety, do náručia strašnej zkaženosti letí. Učený tento Francúz napísal poučný článok do novín „Revue des deux mondes“ o mladých zločincoch a priestupníkoch. O tomto článku písali i „N. Noviny“ (č. 29).

Francúz Fouillé vzal do ruky štatistiku alebo popis pádov a z tohoto popisu presvedčil sa, že vo Francúzsku strašne množia sa mladí priestupníci a zločinci. Štatistika (popis) zrejmo ukazuje, že od r. 1889 veľmi narástly vraždy a iné hnusné zločiny. Trikrát viac prie-

stupkov pripáda teraz na roky než pred 50 rokmi. Zvláštne od roku 1881. strašne povýšil sa počet priestupkov, keď zavedené bolo nutné vyučovanie. Od tohoto roku povýšil sa počet priestupkov ročne o tridsať tisíc.

Francúz Fouillé zhrozil sa nad strašne rastúcim počtom mladých zločincov. Na miesto pokroku a osvety množia sa zločiny detí od zavedenia nutnej výučby. Od toho času, čo štát položil ruku na všetky školy, totiž od r. 1881, zločiny detí dvakrát prevyšujú priestupky plnoletých, trebárs je vo Francúzsku detí od 7. do 16. roku len sedem millionov a plnoletých vyše 20 millionov. Teda detí je skoro dvakrát menej, než plnoletých, a predsa detí dvakrát viac priestupkov spáchajú, než plnoletí.

Najsmutnejšie je, že zločiny detí vždy sú ťažšie a ťažšie. Deti na javo dávajú väčšiu surovosť, viac pýšia sa so svojimi zločinmi, než plnoletí. Detské samovraždy strašne množia sa. Predtým nebolo počuť, že by deti od 7. do 16. roku sami seba boly vraždily. Roku 1887. bolo už 55 detských samovražd, a r. 1896. už 87, nepočítajúc do toho 375 samovražd, ľudí od 16. do 20. roku.

Učený Fouillé hľadá príčiny tohoto smutného stavu a píše, že príčinou rastúcich detských zločinov je oslabenie rodiny. V Paríži počet nezákonných detí rovný je s číslom zákonných. Manželstvá umenšujú sa, lahtikárske rozsobáše rastú následkom zákona manželského.

Avšak najväčšou príčinou detských zločinov je nová výchova a výučba. Liberál Fouillé hrozí sa nad rozdielom medzi deťmi, učiacimi sa v školách cirkevných a svetských. Najviac detských zločincov vychádza zo škôl svetských. V Paríži medzi desiatimi deťmi, pred súd postavenými, s o t v a d v e sú zo škôl cirkevných.

Zo 100 detí vo väzení (La-Roquette) pochodí 87 zo svetských a len 11 zo škôl cirkevných. Nuž tieto čísla jasne hovoria. Tieto čísla dokazujú, že ľudstvo nemožno vzdelávať a napraviť bez náboženstva. V školách treba nielen učiť, nielen rozum vycibriť, lež nútno i srdco vzdelávať, vychovávať, čo bez Boha a bez náboženstva vždy nemožnosťou zostane.

Vo Francúzsku najviac detských priestupníkov vychádza zo štátnych škôl. Tomu nemôžeme sa diviť, keď povážime, že Francúzi zo štátnych škôl vyhodili výučbu náboženstva. Preto i liberál Fouillé hlavnú chybu štátnych škôl nachádza v tom, že v nich len rozum cvičia, avšak srdco, mravnosť, výchovu zanedbávajú.

Dieťa môže vedieť reči, históriu, môže poznať jazerá a zvery afrikánske, môže vedieť

rátat, ale bez svedomia, bez náboženstva nepremenia sa jeho zlé náklonnosti. Vedomosť bez svedomia, bez Boha len ešte škodí človekovi, lebo človek učený bez Boha, bez svedomia, len pyšným, nadutým zostane a vedomosť svoju len za zbraň použije k prevedeniu zlých náklonností.

Človek bez Boha len vtedy chráni sa zločinu, keď žandár stojí mu za chrbtom. Rozkázaj svojmu telu, vládnuť nad zlými náklonnosťami môže len bohobojný, svedomitý človek. Avšak svedomia niet bez Boha, tak jako deň nemôže byť bez slnka. Uznal to i francúzsky liberál Fouillé, keď písal, že „náboženstvo tvorí nielen najväčšiu uzdu proti nemravnosti, ale i nástroj pre vývin mravnosti.“

Liberál Francúz teda nalakal sa francúzskych pomerov a smutnej štatistiky (popisu). A jako to vyzerá u nás, zvláštne od prevedenia toho nového poriadku? Jako môžu u nás osožné byť tie veci, ktoré vo Francúzsku toľko mravnej škody narobili? Smutné chýry idú i u nás o šírení sa zločinov a beznáboženstva. Dolniacki sedliaci hŕfne hlásia sa, že chcú žiť bez náboženstva. Či múdro bolo zákonom otvoriť bránu beznáboženstvu?

Nech učia sa naši liberáli od francúzskeho liberála, že pravdivého pokroku, osvety niet bez náboženstva a náboženstva niet bez Boha.

x.

Poslednie upozornenie!

Vyzyváme všetkých ctených predplatiteľov „Krešťana,“ ktorí predplatky na bežný rok ešte neobnovili, aby nám ich čím skôr doposlali, lebo — ponevác sme už v druhom mesiaci nového roku — na konci mesiaca zastavíme rozposielanie novín všetkým tým, ktorí doteraz predplatok ešte nezaslali. Aby sme k tomuto neboli prinútení, opätovne prosíme o zaslánie predplatkov!

Vydavateľstvo „Krešťana.“

Nová kniha.

„*Ludevit Kossuth pred súdnou stolicou historie sveta,*“ je nápis toho veľikého asi 350—370 strán obsahujúce diela,

ktoré behom dvoch-troch mesiacov má výnsť z tlače. Povolané je toto dielo v opravdivej barve predstaviť Kossutha, ku ktorému doposiaľ ešte i mnohí Slováci neslušnou svätouctou sa chovali; v tomto diele je on omaľovaný tak, jaký on skutočne bol; veľa chýb on mal, a môžeme povedať, že viac zlého, ako dobrého nám navaril. Ráz, účinkovanie, dobré i zlé vlastnosti: sú v tomto diele tak verne, a svedomito opísané, že by to ani ten najsvedomitejší dejepisec nebol mohol ináč urobiť.

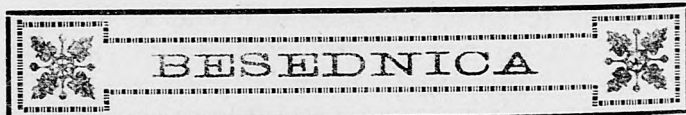
Cena toho diela je: 2 zl., pre odberateľov Krešťana 1 zl. 70 kr. Prosíme ctené čitateľské obecnstvo už vopred prihlásiť sa, aby sme vedeli, v koľkých výtiskoch ho máme nechať tlačiť. Obrátiť sa môže v tejto veci hockto na vydavateľstvo diela „Ludevit Kossuth“ Bpešť, Práter u. 44.

Čo sa reči týka, táto je tak jednoduchá, že bez všetkej ťažkosti aj ten najjednoduchší nevzdelaný čitateľ môže túto knihu čítať.

Poučí sa z nej ctený čitateľ nielen o Kossuthovi, lež vôbec o politických pomeroch tohoto storočia v Uhorsku. K tomu je v nej reč i o liberalizmu, o socializmu, o hospodárstva položení a o rozličnosti vierovyznaní. Nenachádzame dostatočných slov, s ktorými by sme hodne odporúčať mohli.

Upozornenie!

Ct. odberateľov uctive upozornujeme, že dielo o Ludevitovi Kossuth je už pod tlačou; prosíme teda tých ktorí sa oň už hlásili, o malú trpezlivosť.

Pravý hrdina.

Čože bolo Cyrusovi,
Veľkému Alexandrovi
Tisíc ľudských životov?
Bajazet tiež ľudstvo kosil,
A Tamerlán všade nosil
Zkázu zbrojou ligoťnou.

Jako hviezda na oblohe
Válčenia cez roky mnohé
Skvel sa hrdý Hannibal;

*Aj Pompejus takmer vždycky,
Caesar, Scipio africký
Preúdatne sa hýbal.*

*Alebo kto toľké voje
Pokoril pod nohy svoje
Napoleon jak prvý?
Hunyady tiež hrozne máčal,
Kadekoľvek v boji kráčal,
Svoj v tureckej meč krvi. —*

*Veľkí boli to synovia
Marsa, slavní hrdinovia,
A ešte mnoho iných,
Ktorých mená slávou horia
V národoch jejích a koria
Sa potomci duchu jích.*

*Pritom všetkom človek každý
Môže hrdinom slúť navždy,
A aj má nim veru byť,
A porážať nepriateľa,
Čo v podobe diabla, tela,
Spásu duší chce zhubiť. —*

*Bár sa tamti preslávili,
Mená si znesmrtnili,
Ten je väčším hrdinom:
Pokušenia kto telesné,
Náruživosti tiež hriešne
Potre v boji zmužilom.*

Pán Boh nebije palicou.

(Dokončenie).

Z toho vidíš, že s takýmto človekom nežiadam nikdy do rodinného spolku prísť. Julišku obľubujem, lebo svojej dobrej matky šľachetné vlastnosti zdedičila, a je i dobrého srdca deva . . .

O pár týždňov po tejto rozmluve dohrnul sa sused Martin Godál k Šimkovým do domu.

— Dobrý večer prajem!

— Bože daj ešte lepšieho! — odvetil Ján Šimko,

— Ej, ej, milý susedko, človek by aj pre vás zomrel mohol! Ani napochytre nemohol bych povedať, kedy som videl susedov v mojej bráne.

— Nuž, ver, voždy jesto práce doma, pán sused. Sotva nám času zbýva, medzi sebou na pohováranie sa o veciach nás sa týkajúcich.

— No, to ver pravda je, nám pracovitým ľuďom sotva času dostačí — odvetil Martin Godál. Aj teraz došiel som k pánu susedkovi, abych o malú požičku prosil. Pošťastilo sa mi lacného loja nakúpiť, a 100 zl. mi do summy chybuje. Pán sused veľké peniaze prijal za prácu v chráme konanú, mohol by mi 100

zl. požičať, a za pár dní s poďakovaním naspiat donesiem.

— Nemôžem povedať, pán sused — že bych nemal, ale práve pri mojom ovocnom sade jedon pozemok chcel bych prikúpiť, dávno čakám už naň, a teraz tu je príležitosť; nechcem ju premeškať, lebo môže odleť.

Ach milý susedko, v tom bezpečitom čase nie tak ľahko najde sa kupca, čo by hotovýma platil. O pár dní naspiat zaplatím 100 zl. a vtedy môžete to uchopiť.

Šimková podobne chytila stránku Godálovi, a dotiaľ naliehala, až vyplatil mu muž 100 zlatých.

Godál sa tiež vzdialil. Rovno šiel k majiteľovi toho pozemku, od ktorého Šimko tu rofu odkúpiť chcel. Vyplatil mu žiadanú summu, a na svoje meno dal si ju preniesť. Na druhý deň rozchýrila sa povest, že Godál odkúpil pozemok pri ovocnom sade Šimkovom. Šimkovci neverili. Žena odišla do Godálov.

— Je-li to pravda pán sused, čo sa vraví?

— Ver je to pravda, odpovedal.

Šimková namrzená náhlila domov a mužovi rozprávala pravdivú vec. No už takúto bezráznosť (opianstvo) neočakával Šimko u Godála. A preto zašiel k nemu. Sotva prekročil prach izby, už sa Godál ospravedlňoval.

— Nehnevajte sa, milý pán susedko, — i ja som veľmi rád mal ten pozemok, a preto som ho odkúpil, aby sme i tam susedmi boli.

— A ja práve preto predám dom, role, všetko moje, abych takéhoto človeka za suseda nemal. Zaplaťte zaraz 100 zl. mojich a potom majte sa s Pánom Bohom na vždy!

— Nehnevajte sa pán sused! vravel Godál — nesvedčí sa to na kresťana.

Na túto neočakávanú reč ostal skoro bez seba Ján Šimko.

— Dajte že mi pokoj aj s va im kresťanstvom. Vy ste v pravde horší nad modliara. Ste pokrytec, klamajúci svet i Boha! Dajte mi mojich 100 zl. potom si ju zadržte! — vravel oprávneným hnevom Šimko.

— Zajtra odpošlem pán sused.

Minúl sa zajtrajšok, pozajtrajšok i tretí deň, ale 100 zl. nijak nechcelo domov prísť od Godála. Šimková preišla k susedovi o peniaze. Ako ale ztrnula, keď Godál vravel, že peniaze už bol vyplatil.

— Ale sused, nebúrte oproti sebe môjho manžela. Však nechcete odtajiť tých 100 zl?!

— Ach, čo bych chcel odtajiť pani susedka! Však predčierom dal som ich vášmu pánkovi, keď tak hnevlive prišiel ku mne. Dokážem to so susedmi! On by ma bol hneď zabíť, keď mu nevyplatím tie peniaze.

Šimková bez slova šla domov. Prišlo to ku právu. Martin aj prisahou potvrdil, že peniaze vyplatil.

Títo dva susedia nenávisným okom zazierali jedon na druhého. Juliška pomaly vystávala od Šimkových. Ako sa rmútil tento nevinný kvietok . . . Neopovážila sa do očí nazreť dobrej susedke. Len plakal tento anjel. Cítila, že v Šimkovej druhú mater ztratila. Pre otcovú chybu trpela i ona. Horce vzdychávala. Stala sa málomluvnou, nezabávajúc sa ako dosiaľ. V dobrom rozmare nevidával ju nikto.

L'udevítovi o tom nepísali rodičia jeho. Nechceli zarmútiť svoje dobré dieťa. Aj Ján Šimko premenil sa očividno. Docela sa premenil: do chrámu viacej nešiel, nikdy sa nemodlil . . . Takto sa pomínul jedon

rok. Dlhý čas jesto takému človekovi, ktorý pre nešťastie neustále truchlí. V takomto položení našiel L'udevít svojich rodičov, keď sa bol domov navrátil. Veľmi sa divil, že otec teraz bohoruhačným sa stal. Konečne od matky dozvedel sa všetko. . . Smutným stal sa i on. L'úbil by bol porozprávať, aká driečna je tá Juliška. Aké kučeravé vlásky má. Akú peknú tváričku má. Ale pred otcom neopovážil sa vraveť o nej. S jeho vedomím s Juliškou sa neshováral. Len ľúbostné pohľady hádzal na ňu z dielne svojej, keď ona pod strechou sedela. Neshovárali sa spolu; ale tým viacej vravely ich srdcá.

Bol ráz krásny marcový deň, Ján Šimko piločkou v ruke, čistil v zahrade sucháre stromov sadu svojho. Naraz krik hrozný, Ján Šimko spadol dolu s jednej obstarnej hrušky. Pravá ruka zlomená, a i noha na toľko porúchaná, že nebolo mu možná postaviť sa na ňu. Vzali ho pod opateru, dlho musel opatrovať postel, pokým trochu vyzdravel. Za tento čas odobrali L'udevíta k vojsku. Otec na pravú ruku chromým, práce neschopným sa stál, a tak L'udevíta, akožto jediného synka oslobodili od vojančiny. Odobral vedenie dielne otcovej.

Jedno pekné nedelňajšie odopoludnia L'udevít s otcom a matkou pred domom sedeli. L'udevít na maličko sa bol vzdialil. Nadesený beží zaraz k rodičom.

— Drahý otče, jestli poznáte Boha, sused Godál.

Viacej nemôhol povedať. Starý Šimko vyskočil ako ten, koho hád poštipál.

— Boha nepoznám! O susedovi nechcem ničoho počuť

L'udevít stál tak pred otcom na tieto neočakávané slová, ako soľový stĺp. Jeho otec je nezna-bohom! . . . ktorý ho nekdy bol tak v bázni božej vychovával

— Drahý otecko! — mlúvil L'udevít — chorý ste — neviete, čo mlúvite. Vy by ste Boha nepoznal?! . . . Vstupte do seba dobrý môj otče!!

Šimko vlúdnejšie pravil:

— O nie som chorý. Ale keď toho musím zkušovať, že jedon ničomný človek so svojim Bohom pred zákonom tvrdí *podľú, čistú lož*, a Boh to tak *bez trestu ponecháva*, od tej doby neverím v bytnosť jeho.

— Milý otče, nehnevajte sa, ale musím dopovedať, čo sa stalo: Sused padol do káde vreľým ľuhom naplnenej, na obydvie oči oslepol; mäso mu ako strapce visí dolu z kosti. V hrozných bolástiach len vaše méno krič; niet mu možná umrieť, pokým k nemu neprídete!

Tu Ján Šimko v celom tele sa striasol, padnul na kolena, a hlasite počal volať:

— „Verím v Boha Otca Všemohúceho, Stvoriteľa nebe i zeme!“ — Odupusť mi nebeský Otče, že i len na pkamih pochyboval som o pravde prozreteľnosti Tvojej! — Teraz viem, prečos na mňa dopustil tvojho trestu! — Vďaka — vďaka Tebe za to, že vo väčšej miere nedalo mi okúsiť hnevu Tvojho! — Odupusť, odpusť mi, dobrotivý Bože!

Potom utrúc si slzavé oči, s manželkou a synom náhlili do susedov, kde už i druhí občania shromaždení boli. Hrôzypní obraz otvoril sa pred očima jejich. Martin Godál tam ležal sta potrháný kus mäsa z ktorého ostatnia iskra života ešte sa neoddičila.

Keď Šimko hlas počul, pýta sa:

— Sú-li tunak mnohí?! — *Chcem, aby celý svet počul, že som na 100 zl. neprave prisahal, a za tie kúpil sebe ten pozemok, ktorý on odkúpiť mienil.* Jeho

jesto tá roľa, ja som ju len figlom uchvátil . . . O dieťa moje Juliška! čo bude z teba; na tebe sa Boh pomstí, čoho sa otec tvôj dopustil. Jednak som šialil ľudí i Boha. *O Bože, teraz cítim trestajúcu ruku tvoju. Mrskej ma, abych vytrpel za všetky viny svoje, len na nevinnom dieťatu mojom sa nepomstí!*

Vtedy ohlásila sa Šimková:

— Pre Julišku sa nermútte. Ona jesto *mojou dievkou* od dnešnieho dňa.

— A ja budem jej *otcom* — doložil starý Šimko. Ja srdečne odpúšťam mne učinené viny, a prosím Všemohúceho, aby i on tak odpustil.

Martin Godál po pár hodinovom trápení prestal žiť. Telo jeho odprevadili do cintorína pri smutnom hlahole zvonov. Keď už rakev do hrobu spustili, starý Šimko slzavým okom hľadel, a ľútostive vravel: „Pán Boh nebije palicou“.

Julišku k sebe vzala táto dobrá rodina, a o nektorej čas L'udevít a ona večitú lásku sľubovali sebe vstánku Pánovom pred sv. oltárom. (Mudrončeka ešte vtedy na svete nebolo!).

L'udevít svoju dielňu dla veľmestského spôsodu zariadil. Bol triezlivým remeseľníkom, pracoval i s viacej tovaryšmi, a nezadlho stal sa hľadaným majstrom na celom vidieku. Starý ale Šimko na kolenách pohyboval milé vnučiatka, a v bázni Božej vychovával ich. Z úst starkej Šimkovej nad chválu a velebenie svojej nevesty iného počut nebolo. No ale i zaslúžila toho — dobrá Juliška.

Blažene žil tento šťastlivý pár. Juliška aj pekné dedictvo doniesla do domu. L'udevít z neho istú čiastku rozdal chudobe, čo i jeho manželka schvalovať musela.

Od starkého Šimka i teraz počut slova: „Pán Boh nebije palicou!“
Jani.

Tlačová pravota.

Staručký, sivý 74-ročný kňaz stál dňa 22. t. m. pred pešťbudínskym porotným súdom, obvinený búrením proti židom. Bol to *Ondrej Rojko* vyslúžily farár, ktorý nedávno napísal v novinách »Krešťana« jedon článok, v ktorom on veru nevychvaľoval židovstvo, lež opísal v ňom svoje smutné skúsenosti o ňom. Ba „obviňoval“ sa sám v článku tomto, keď písal, že sú už dobre známe jeho spisy o zakonosnej, prekiatej, trestom božím zastihnutej frajmauersko-židovskej sekte. Chcel obznať ľud s čertovskou sektou touto, ktorá je Bohu, i cirkvi, ľudu i panovníkovi najväčším nepriateľom. Oni mu prisľúbili, že ho zavraždia, čo vraj môže byť i pravdou, lebo talmud, židovská kniha zákona proti krešťanovi spáchanú vraždu nielen že dovoľuje, lež prikazuje, a drží za bohumilý skutok. — Takto asi mienil farár *Rojko* v „Krešťane“ o židoch. Za vyjadrenie tejto mienky stál dnes pred súdom a na otázku predsedu porotného súdu *Leva Zsitvayho* smele

odvetil, že článok ten on písal, a berie i za obsah jeho zodpovednosť na seba.

Porota uznala že článok tento obsahuje búrenie proti židom, lež *Rojka* za nevinného vyhlásila 11 hlasmi proti jednému. Súd teda oslobodil ho, a na zaplatenie útrat odsúdil štátny ärář. Oslobodený sa súdom jeho za spravodlivý rozsúdok poďakoval.

Vítazstvo ľudovej strany. Z Ružomberku nám radostný chýr zdelujú natešení ľudáci. 17. t. m. bola voľba desati členov do mestského zastupiteľstva, a vyvolení boli všetci desati kandidáti ľudovej strany. Už pred pár týždni sme písali o príprave ružomberčanov k tejto voľbe, lebo kortešačka liberálov už od dávna pracovala na tom, aby jako pri poslednej voľbe ablegátskej, premôhli ľudovú stranu. Lež kto videl oduševnenosť občanstva mesta Ružomberku, môhol vopred byť presvedčený, že ľudová strana v Ružomberku je už v plnej moci. Strana židovsko-liberálna utrpela touto voľbou neočakávanú porážku.

Ľudová strana v Čaci. Noviny liberálneho náteru „Pešti Napló“ písaly, že ľudáci čačánsky začínajú prechádzať na liberálnu stranu, že zanechávajú zástavu ľudovej strany, lebo že vraj nahliadajú „prázdnotu strany tmy a temnoty.“ My tiež nahliadame prázdnotu hlavy a sleposť toho, čo ten prázny, ľuhavý chýr komponoval — alebo uveríme „prázdnotu“ ľudovej strany, jestli hľadal u nej mastný hrniec. Ostatne chýr tento ani z ďaleka nemôže sa pravde rovnať, lebo ľudová strana snáď nikde neni tak s organizovaná a o pravde svojho stanoviska presvedčená, jako práve v Čaci. Kto drží s ňou, preukázal sa v krutejších už časoch, jako práve teraz. — Lež nech si „Pešti Napló“ prečíta minulé číslo „Kresfana,“ presvedčí sa, že práve liberáli, alebo liberálni ohlúšení prechádzajú na ľudovú stranu, keď sa presvedčia, že sú oklamani, že im len mädové motúzky popod nos prefahovali, keď im hory-doly sľubovali a po voľbách ich neznejú.

Protest zadaný proti Ös-Budaváru zostal bez výsledku. Z lásky pána ministra nestydaté, nepočestné miesto toto zostane ešte za istý čas verejnosti otvorené. Necudnosti sa teda slobodno budú páchať.

Židovský hlas proti haličským židom. Už i naši židia nasýtli sa s privandrovanými haličskými židmi. V novinách „M—g“ jeden žid písal a prosil o pomoc proti židom z Haliče prichodiacich, ktorí nielen Ruténov ožobráčili, lež i tunajším židom sú na farchu. Sám žid uznáva vo svojom liste, že haličskí židia nechcú pracovať, špinavosťou svojou nemoce rozširujú a mravne tak sú vraj zkazení, že statočný človek nemôže sa ani rozprávať s nimi. Kde môžu, vyprázdňujú vraj i židovské kostolné pokladnice a falšovanými podpismi klamú vrchnosti pri žobraní, rozširujú povery a blúdi skrz svojich divotvorných rabbinov, kantorov a rezníkov. Treba vraj prekaziť túto haličskú náplavu, lebo predsa nie sme my stanicou na smeti

druhých krajín. Takto písal žid proti haličským pijačiam.

Ruténi v Amerike. Privandrovanými židmi vycicaní ruskí sedliaci od židovských nahaňáčov zväbení boli, aby sa do Ameriky presťahovali. Mnohí sadli na lep a išli do Kanady. Teraz v najväčšej biede žijú a radi by sa navrátili. Americké noviny „Svoboda“ písaly že lanského roku 1000 Ruténov prišlo do Kanady bez groša, lež o ich v Hamburgu akýsi Karlsberg nahaňáč oklamal a za služby svoje peniaze od nich vylúčil. Keď prišli do Vippingu, Angličani považovali ich za divých ľudí, také boli biedni. Nechceli ich prijať ani za sluhov. Hanbu donášajú vraj títo biedni Ruténi na Rakúsko-Uhorsko. Anglické a nemecké noviny ustavične hanobia Rakúsko-Uhorsko, ktoré vraj takýchto občanov má v terajšom veku ľudskosti a osvety. „Pre Boha, aká to môže byť krajina, ktorá má takýchto občanov!“ — takto vykrikujú vraj Angličani. Teda ani za morom niet už potešenia pre ožobračených uhorských Rusov. Nech učia sa i naši Slováci na pozore sa mať i pred haličskými židmi, i pred židovskými nahaňáčmi a nech nepúšťajú sa ľahkomyselne na more do Ameriky.

Veľké nešťastie. Z Levoče nám dáva na vedomie jedon dopisovateľ, že v obci Šávníku sa v jednej rodine hrôzné nešťastie stalo v minulú sobotu. Asi trojročný chlapček mlynára Andreja Šóša ihral sa v mlyne, pri čom ho remeň zachytil a za okamih bol medzi kolesami. Vidiac toto jeho naľakaná matka, hodila sa za ním, lež tá istá nehoda potkala i ju. Za niekoľko chvíľ boli oba na kusi rozdrúzaní. Otec si nešťastie toto tak na srdce vzal, že zrazu omdlel a o pár hodín po nešťastí umrel. Celú rodinu pri veľkom súcíte obce pochovali do spoločného hrobu.

Chýry a mobilizácii. Jeden telegramm zo Záhrebu donáša chýr, že tamejšia železničná správa dostala rozkaz, aby na prípad mobilizácie mala pohotove vojenské vlaky. Tá istá správa prišla i zo Szegedína.

Nemocný Szilágyi. Predseda snemu je od niekoľko dní chorý. Máva častejšie závrat, čo je predznakom porážky.

Na hore Levočskej, chýrečnom to pútnikom mieste zakladajú noviny pútnický chrám zázračnej soche bl. Pany Márie. Po katolíckych časopisoch uvedená je zbierka cieľom zaopatrenia k budovaniu tomuto potrebného kapitálu. Takto cestou sa verní ctitelia Matky Božiey i ku katolíckym čitateľom Kresfana s úctivou prosbou, aby sa pod bne pričínili d'a možnosti obetiami svojimi ku vznešenému cieľu tomuto. Milodary možno poslať na Redakciu Kresfana.

Úradník, čo nechcel prisahu složiť. Anton Kastner úradník pri gruntovnej knihe peštbudínskej, ktorý prestúpil na nazarénsku vieru, nechce úradnú prisahu složiť, lebo že sa prisaha s jeho vierovyznaním nesrovnáva. Záležitosť táto prišla až pred ministra, ktorý dal úradníkovi nazarénskému tri týždne času k rozmysleniu si veci, lebo jestli za ten čas prisahu nezloží, v opačnom páde bude úradu pozbavený.

Požiar v kostole. V Draždanoch v jednom tamejšom chráme počas sobáša vypukol požiar, ktorý sa rýchlo rozšíril. V chráme zhorelo všetko. Dve blenky sa srútily a viac hasičov a zvonára len s veľkým namáhaním podarilo sa vyslobdiť s horiacého chrámu.

Amerikánske peniaze v Šáriši. Do šiestich obcí v okolí Stropkova prišlo minulého roku z Ameriky 395.373 zl., ktoré vystaňovalci svojim doma zanechaným rodinám poslali. Je to veľiká summa, ktorá i zrejme ukazuje na lepší kraj, lebo veru v Šáriši niekoľko ľudí ani za desať rokov toľko peňazí nezarobí.

DOPISY.

Z TRENČIANSKEJ.

Vážený pán Redaktor!

Včul je dobrá sanica, dobre sa vandruje; berem vandrpúch, abych zdelil, čo som doňho naznačil, bárs aj pán „Trenčan“ toho Oprav-divého „Krešťana“ je proti vandrpúchu; a vláda včulajšia vandrovníkov so žandarmi do chládku zatvára. Ja pošepkám, že tých vandrovníkov, ktorí sú poriadni s vandrpúchom, by rada trestala; ale vandrovníkov, poľských židov bez vandrpúchu so žandarmi bráni. Taký vzdelaný muž, jako pán „Trenčan“, nechce rozdiel robiť medzi vandrpúchmi. Šak ani on vždy v Trenčíne nesedí, koľko rázy vezme si vandrpúch, n. pr. do Ilavy!? Včul ja môj otváram. V Trenčíne 6-ho t. m. bola porada akcionárov trenčianskej cukrovej fabriky pod predsedníctvom pána hlavného župana Juliusa Salavsky. Tohoto dňa ranejší vlak, obklúčený oblakom cibulového a cesnakového zápachu, doniesol pánov akcionárov. Nešťastný bol ten, ktorý s tým vlakom vandrpúch niesol. Bolo tam huku, fuku a sácania ostatných. Konduktor v tresčiacej zime sa potil, čo ho vypasení páni židi utrúpili. Jeden cestujúci chcel sa tak vypomstíť nad zostupujúcimi v Trenčíne účastinármi, že z vlaku mal úmysel zakričať: „Šlesinger.“ Nejmenej padesiat tohoto ména tam ich bolo, a by sa bolo ozrelo a urazeným cítilo, lebo „shú ooni Veľkhomožný Phán Šlesinger.“ V stoličnej sále bolo vyše 200 židov a dvanásť kresťanov a trinásť bol pán fõišpán. Takéto zasadnutie pod náčelníctvom fõišpána ešte nebolo. — Ale mal i pán Julko radosť! Prišli títo páni židi s čiapkami na hlave do sály, so zapálenými cigarami, dým do tváry a očí fõišpána púšťajú. Naňho nepočúval žiaden okrem tých 12-tých. Vicišpán zutekal; fõišpán napomínal, cengal, hrozil sa, že nechá všetko tak. Žiaden pán židovský účastinár si ho nevšímnu; oni sa medzi sebou handrkovali. Kde sa asi dvesto, a to bohatých židov sejde! Pane Fõišpáne! všetek svoj vplyv ste na váhu položil, aby títo tu z nás zbohatnutí a vypasení židia 300,000 zlatých od vlády dostali! Kedy že malí gazdovia, ktorí od stá a stá rokov túto zem obrábajú a farchy nielen peňazité ale i krvavé znášali a znášajú, dostali len tristotísic krajciarov, i pre týchto nemáte za hodné sa ustávať!? ktorý malý gazda má účastinu? prečo ste neporobili malé účastiny, aby i malý gazdovia si mohli kúpiť akciu, a tých 300,000 zlatých účastnými sa staf? Tá cukrová fabrika a tých 300,000 zlatých je len ku väčšiemu zbohatnutiu trenčianských masných židov. Tá cukrová fabrika bude mať, aspoň mala by mať nápis „Šlesinger-Fabrika.“ Tento Šlesinger-cukor, pane Trenčane! nebude osladzovať životy trenčianských gazdov. Tu povie pán „Trenčan“ budú si môcť vyrobiť pri stavaní fabriky, a pri sadení repy. Len otrockú prácu ku chosnu vypasených židov

nám necháivate, a i pri týchto prácach a pri repe od mladých židovských faktorov, ktorých tam bude jako húseníc, budeme cecaní. Pane „Trenčane“ neni-li tak?! Pána fõišpána ustávanie by bolo blahonosnejšie, keby včulajších akcionárov rozohnal, a učinili z včulajšej jednej akcie i 10—20, a tie len malí gazdovia by smeli kúpiť. — Náhlil som si vziať vandrpúch, aby nemusel s tými páni „Šlesinger“-mi cestovať.

Idúc cez železničný most Púchovský, stretnem sa s jedným pánom vzkusne oblečeným, ale chudučkým a zeleným v tvári, za ním druhý v kaštane (dlhom zimníku) jako nejaká krivá „litera“. Ten po mimo idúcemu pánovi, mne neznámemu, hovorí, že ide do Kočkoviec koledovať. Rozmýšlal som, kto to môže byť, a prišlo mi na um, snáď je to matrikár. Dozvedel som sa, že daktorí chodia za Váh, do hostinca u Satana koledovať. Keď som čakal na vlak, videl som u Satana s hazafickými fúsami mladých tvár hosťov, ktorí sa veselo zabávali. Pýtal som sa, že ti páni tu majú domácnosť? Dostal som odpoveď, že to všetko, i ten jeden červený tvári a pekný postavy pán, sú „starí mládenci.“ Ej, ej som si myslel, čo všetko skúsi človek, teda títo sú neni stĺpy udržovania vlasti, krajiny a rodín, ale stĺpy nemravnosti, keď sú nepriatelja rodinného života. Začali medzi sebou špasovať: tomu milému, počernému mladému pánovi hovorí jeden: „Ty si hlava okresu!“ ten odrazil s pýtaním odpustenia pre výraz: „feda ty si zelená veš;“ tento zase: „ticho, lebo líška stráži,“ a s bradou pán hovorí: „ale nedarmo u vás sa ponosuje a plače ten vždy plačúci (Wainend) tatík.“ Pozrem na hodinky, pomyslím si: „ništ-aus“ musím ku vlaku. Myslím si, jako títo čas ku prospechu ľudí, rodiny, vlasti, a či mám povedať Satana trávia. Na železnici sa ma jeden pýta, že odkiaľ idem? Hovorím mu, že od Satana. Ten sa mi pustí do smiechu, a mne čudujúcemu praví, takto sa volá, jako tento chytrý notár a matrikár v Letnici. Podá mi noviny, v ktorých stojí interpellácia o protizákonnom nadužívaní moci matrikárskej; a doloží, že tam i na nižnej dedine a v Zobáku je bieda a hlad hrozný nastáva. Takto sa starajú a tak pomáhajú, že čím viac potlačujú ľudí, aby úžerníkom utiskanie a zdieranie ľahšie padlo.

Vážné záležitosti ma nezadlho do trenčianskej donesú. Až dovolíte, otvorím zase môj *vandrpúch*.

DOLNÍ-ŠÁP, 30. januára 1897.

Velactená Redakcia!

25-ho januára bola u nás voľba obecného výboru a 29-ho voľba obecných úradníkov. Jak do obecného výboru tak i za obecných úradníkov dostali sa mnohí i z tých, ktorí pred tým k ľudovej stránke patrili a na svoje svedomie i statečnosť silne vyznávali, a pri utvorení ľudovej stránky i svojim podpisom tvrdili, že k ľudovej stránke patriť chcju, a preto: pri voľbách jak obecných tak i stoličných, slovom pri každej voľbe, obzvláštne pri voľbe krajinského vyslanca (ablegáta) len na toho hlasovať budú, ktorého im vodcovia ľudovej strany radit budú, že svoj hlas ani za jedlo a pijatyku, ani za peniaze, ani za peniaze, ani za dobré slovo, ani za priateľstvo, ani za žiadny dobrý výhľad, ani za nič nezapredajú; že ani strašenie aneb vyhrážanie úradných ľudí alebo peňazitých pánov alebo kohokoľvek strašenie jich od hlasovania na ľudovú stránku odvrátiť v stave nebude, ale že na ľudovú stránku odhlasujú, trebárs

by pre toto i posmech, potupu, hlad, zimu aneb jakékoliv iné zlé príhody trpeť a vystáť museli; že ani na také noviny alebo takých ľudí, ktorí ľudovú stránku tupia, posmievajú, a ju všelijakým spôsobom bantujú, počúvať nebudú, lebo dobre vedia, že ľudová stránka je tá, ktorá jak telesné tak i duševné dobre uhorského národu, nie len na jazyku, ale opravdive na srdci má, a biedný stav chudobného ľudu polepšiť sa vynasnažuje a preto že usilovať sa budú, aby ľudovú stránku čím viac ľudí poznalo, jej smýšľanie (zásady) čím viac ľudí nasledovalo a čím viac ľudí na túto stránku hlasovali. Hľa takto pekne, občanania horného a dolného Šápu za ľudovú stránku oduševnení boli a že toto nebol holý plameň, ukázali s tým, že minulého roku pri voľbe stoličného výboru skoro všetci a to s väčšej stránky peši na Kesegu sa ustanovili a na vyborníka ľudovej stránky hlasovali a ho do stoličného výboru vyvolili. Koľko trápenia a vyhrážania jak pri tejto, kat i pri predošlých voľbách vystáť museli, to je vštým až po dnes známo. Všetci ale príkladne vydržali.

Konečne priblížili sa voľby na krajinských vyslancov, ľudáci ešte i vtedy stále zotrvali, lebo okrem bojzlivého rychtára, — ktorý tiež do ľudovej stránky bol vstúpil a jednoho-dvoch takých, ktorí za pálenku i do pekla ísť hotoví sú, nikto iný nešiel na Rétság k vypočúvaniu reči kandidáta stránky Kosutovskej Františka Beniczky, ktorého na vyšší rozkaz všetci úradní ľudia podporovať nútení boli. Vidiac oprotivná stránka táto, že bez mastenia vôz jej nepôjde, teda začala mastiť. Každý druhý-tretí deň ovce sa rezaly, pivo v súdkoch sa valilo do richtárne a peniaze sa slubovali. Táto stálosť mnohých ľudákov prelomila a jako Judáša 30 strieborných svánilo, podobne i mnohí ľudáci neverne zanechali ľudovú stránku a prešli k nepriateľom našim, ktorí len pred jedným rokom tie zákony nám priniesli, že manželstvo dla nášeho náboženstva v kostole uzavrené žiadnú platnosť nemá, že krst a obriezka jedno sú t. j. že s kresfana i žid byť môže, že človek i bez náboženstva žiť môže slobodne atď. Keď ľudáci tieto napomínania boli, prečo podporujú tých, ktorí proti nášemu náboženstvu a tak veľmi urazlivé zákony priniesli? Vtedy svoje svedomie s tým uspokojovali, že pri voľbe krajinského ablegáta o náboženstve žiadná reč není. Čo hovoríte milí ľudkovia? Nepočuli ste to napomínanie sboru biskupského, ktoré nám náš pán farár roku 1895-ho práve na nový rok z kazatelne bol prečítal, a v ktorom biskupi naši napomínajú všetkých veriacich svojich, aby pri voľbách len na takých hlasovali, ktorí hotoví sú tie urazlivé zákony napraviť. Kde ste vy vtedy boli, keď pán farár toto všetkým nám čítal a vysvetľoval?

A nie tak milí ľudkovia! ponevác človek bez náboženstva šťastlive žiť nemôže a ponevác na krajinskom sneme i o náboženstve reč býva, (čítajte len usilovne „Kresfana“ uvidíte) a i také zákony tam sa robia, ktoré náboženstvo urážajú, teda i pri voľbách musí sa náboženstvo do povahy brať a na takého ablegáta, v ktorom, žeby nám náboženstvo bránil dôvery nemáme, áno o ktorom vieme, že on pred tým na takéto urazlivé zákony hlasoval, na toho ten, ktorý na svoje náboženstvo len volačo drží, hlasovať nemôže. Myslím, že s tohoto, milí ľudkovia, poznáte, jako veľmi ste chybil. Každý statečný človek, jaknáhle nahliadne, že chybil, chybu svoju napraviť usiluje sa. Dúfam, že i vy chybu svoju napravíte.

Všuf ale prejdem na obzvláštný cieľ môjho do-

pisu, totižto na voľbu obecného výboru a obecných úradných. Medzi týchto, ponevác viac jak polovic voličov s ľahkomyselnosti a s nedbanlivosti k voľbe sa nedostavilo, dostali sa štyria i s tých, ktorí pri minulej voľbe krajinského ablegáta pri mastných hrncoch stáli a vrelý ovčací guláš fúkali. Novovvolených úradných predseda voľby pekno rečou napomínal, aby predovšetkým svoje náboženstvo ctíli a zachovávali a k dobrému obci slúžili. To je pekna a spravodlivá vec.

O mnoho ale dôraznejšia by táto reč bola bývala, keďby vyšší páni úradní toto napomínanie i sami nasledovali, keďby svoje a iných náboženstvo i oni ctíli a zachovávali a našim obecným úradným i v tejto veci dobrý príklad dávali a nenútili jich aby proti svojemu náboženstvu nedeľe a sviatky nezneuctovali s tým, že obyčajne v nedeľu aneb sviatok jich na Rétság aneb do Gyarmat 3—4 hodiny cesty k sebe k úradnému pojednávaniu, ktoré i iný deň v týždni odbaviť môžu, povolávajú.

Vy, obecní úradní! nasledujte napomínanie vám od zastupiteľa teda v méne pána hlavného slúžneho dané, ctíte a zachovávajúte vaše náboženstvo, nedeľu a sviatky svätte, nekonajte vtedy úradnú prácu ale choďte do kostola a slyšte pobožne sv. omšu a slovo božie, nedovoľte, aby ktokolvek je on, nedeľu aneb sviatok skrze opilstvo, krik a hurt zneuctil, nedovoľte aby krčmy celú nedeľu až do pondelku rána otvorené byly, a keď by vás vaši predstavení v nedeľu aneb vo sviatok k úradnému pojednávaniu na ďalekú cestu povolali, proste jich, aby vám termín na iný deň v týždni ustanovili, odvolávajúte sa na jejich napomínanie vám dané, „aby ste vaše náboženstvo sebe ctíli a ho zachovávali.“

Očitý svedok.

Z TRENČIANSKA, 22. febr.

Vážení pán Redaktor!

Trenčiansko zapredané je Čechom. Cukrovú fabriku stavať bude akási česká spoločnosť a za celých 12 rokov Češi budú spravovať a užívať tú mnohosľubovanú fabriku. Bez pomoci Čechov nemohli nič vyvieť naši liberálni rytieri. Teraz sú už Češi nie nebezpeční, len vtedy bolo zle na Čechov, keď vraj ľudová strana chcela im zapredať Trenčiansko. No my nič nevedeli sme o Čechoch pri našich voľbách, iba ak by Kloch, Gebauer, Heda, Šmialovszky alebo Jurko Kubínyi vedeli nám to dokázať, že sme jarmok chceli robiť s Čechmi. Cukrový jarmok s Čechmi nie je už nebezpečný. Trenčín a Uhorsko osladené bude českým remeslom.

Bytča nedostane železného mostu. Pán Urbanovsky darmo sa namáhal na sneme. Minister povedal, že barón Popper nezriekol sa práva prevozu, teda z mostu nebude nič. Nuž veď len nedávno dostal pán Popper hviezdu krížu na prsia. Asnáď sa mu časom obmäkčí srdco.

Ani Kysučania nedostávajú mostu. Hja pomínuly sa voľby, a sľuby zostaly sľubmi.

Vyšetrovanie vo varínskej voľbe akosi potichu ide. Asnáď tak sa to zkončí, ako v Nitre. Všetko možné u nás.

Pán fõišpán má tuším odísť. No dost najde sa vlastencov za jeho nástupníkov.

Vo Vrch-Teplej panovala horúčka. Hovorilo sa, že nemoc vypukla z hladu. Nášmu ľudu teda ani ten nový poriadok nepomáha od hladu. A čo ešte len bude ďalej? *Trenčan.*

—
VEL'KÉ BOROVE, (liptov. stol.)

Vážení pán Redaktor!

Bár som voliar, pyšny som na to, že i pero znám v ruke držať, či aj písať, to je už iná otázka? — Čo chcem týmto pár riadkami? len to chcem podotknúť, že sa to od slova do slova vyplnilo, čo v „Kreštan“ ruku 1894-ho bolo predpovedané, že mladozženici — kým do matriky civilne sobášených sa dostanú — mnoho sa nachodia ku matrikárovi — podarmo. Toto sa i na mne vyplnilo: — 16-ho jan. bežiacého roku bol som s mojou — nateraz už manželkou — Ankou na Huttách pri matrikárovi, ktorý nás na ohláške za drôt vyvesil. — 3-ho febr. sme išli i s dvoma svedkami, aby nás už do matriky civilne sobášených zapísal. On o tom ani počuť nechcel, že čo hneď len jedna hodina bude chýbať do 20-ho dňa. Šli sme teda do domu. Do domu príduc, povedám otcovi: podarmo sme chodili. — Na horekovaníe otca, že „už muzikanti prichodia, chlieb, koláče sú napečené, zajtra ste mali ísť do chrámu božieho a tu nič“ — vybral som sa zaraz i s mojou i s dvoma svedkami do Kvačian, (tu býva náš matrikár, a na Huttách má kanceláriu, kam v stredu a v sobotu prichodí). Príduc do Kvačian, povedal som matrikárovi, že tak a tak, aby sa len slutoval nad nami, a s nami čo má, aby skončil. „Nie i nie“ — povedá. — Veď by nás už ani tá cesta na zlomkrky, na Hutti, nazpät, do Kvačian, nazpät, spolu päť hodinová nebola mrzela ale mňa len muzikanti za 3 zl. z Malatinej sjednaní, a na Borovom slácky už natierajúci trápili, že i oni nadarmo chodili, a ty chudobný voliaru plať -- nadarmo! Preto som mu toto spomnúť, že hádam bude tak veľkodušný, že tie 3 zlatie vytiahne a mi na spomenute útraty dá. Kde nič tu nič. — I to som mu povedal, že ho pojdem zajtra do veľkomožného pána podžupána žalovať, že toľko darmo chodím.

„Choď“ — bola jeho reč. Šli sme teda pokojne do domu, zas len peší, veľkým sňahom, v tuhej zime, cestou pol druhej hodiny, často volajúc: nech žije ľudová strana, že až Oblazy (dolina) špely.

— Otec nás už vyzeral, ale sa veru len zarmútil, keď som mu rukou hodil. Muzikanti už u nás boli, ale čo mi bolo po nich, keď u nás — dľa obecného a to múdreho nariadenia — len v deň sobášu, i to nie v hostinci, ale v dome slobodno hrať.

A e i tak — keby i toto nie — nebol by som dovolil hrať, bo som bol i ustatý i nahnevaný, že som dnes toľkú cestu bez výsledku vykonal. Vtedy môhol ísť ku mne nektorý liberál, a ma prosíť: Jožko, o päť rokov budeš na Mattášovského hlasovať — ale viem, že by bol nohy bral na plecía.

Čo som mal robiť, jako na poradu ísť k nášmu pánu farárovi; i vybral som sa. Pán farár mi povedal takto: „Zajtra ešte na úsvite prídite na sv. zpoved a prijímanie, a keď si túto kresť. povinnosť skončíte, ponáhlajte sa ku matrikárovi; zajtra už bude 20-ty deň, i odbavíte sa.“ Tak som všetko urobil. —

4-ho febr. teda znova sme sa vydali na trápnu cestu a prišli sme k matrikárovi.

„Zas sme tu, dnes už hádam nadarmo sme neprišli, už je 20-ty deň“ — poviem mu. A tu čo? Už som badal že . . . nadarmo. „Veru nadarmo — povie matrikár — aspoň sem do Kvačian nadarmo; na Huttách by vás sobášil, bo tam mám attilu, stužku, protokol i certifikaty, kto vám kázal ísť?“ No ak vtedy vo mňa vrelo, aspoň teraz v tebe vrie drahý čitateľu. „No to podme na Hutti“ — rieknem. „Pôjdem, ale veru peší nie, najmite furmana!“

Čo mal robiť? najal som ho, i šli sme na Hutti vyše poldruhej hodiny — do kancelárie. Samo od seba sa rozumie, že my peší, bo v Oblazoch „Hladká skala“, „Roháč“, „Príkro“, sú veľkí páni, dolu kážu zísť. — Keď som bol skončený, a prišlo furmana platiť, nie matrikár, ale ja — chudobný voliar — musel som dať 1 zl. 10 kr.

— A tu sa pýtam pána Redaktora, mám-li právo žalovať matrikára?

Na to si matrikár sadol na korbu; a my stúpali sme peší vyše hodiny k nám do Bobrového. — Práve o dvoch hodinách po poludní, pri sv. oltári pred duchovným otcom a dvoma svedkami vstúpil som do stavu manželského, stal som sa manželom mojej — veru zaslúženej — Anky. Daro ma utrápeného tešili slovami: „čo fa doň, aspoň si sa po pánsky, po poludní sobášil“ — daro ma tešiii, keď som za to i tak nie pánom, len chudobným *Voliarom.*

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Ľ. Jankovicč Dömeháza: V snemovni si takých „malicherností“ nevšímajú, bárs sa tu o život jedná. Pán vyslanec Lepšényi teda Vašej prozbe zadosť učiť nemôže. Lež radí Vám, aby ste sa obrátili, a síce v podobe rovnjej žaloby na Vicišpána, lebo toto je patričná vrchnosť v záležitosti tejto. Jestli by Vám tuto neudelili pravdy, vtedy môžete sa konečne na ministra obrátiť, prv na žiaden pád nie. Ostatne dost zle, že takýmto fažkým spôsobom treba dnes nad nad slnko jasnejšiu pravdu vyhľadávať.

Altberger, T. Sz. Dve čísla chodia pod dvoma štemplami, jestli nedojdu, reklamujte jich prisnejšie na tamejšie pošte.

Lavko L. Rukopis dľa žiadosti Vašej neuverejníme, bárs nazpiat posielaf ho nemôžeme. Je to proti zásadam redaktorským. Snáď o nových kandidátov niečo?

Ján Straka: V záujme vznešeného cieľu podáme prosbu na žiadost Vašu, a želáme, aby sa s čím väčším prospechom schádzala.

Ani. K. Zv. Mikl. Snáď to volajako zakape. Ostatnie nepozostáva nič inieho, jako čakať trpezlivo. Uvidíme.

„Vandrpúch“ stojí stejne otvorený u nás.

J. Lukáčik Egbell. Za jedno uverejnenie i so štemplom požiaduje vydavateľstvo Magyar Néplap-u 1 zl. 50 kr.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unoženie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udat u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyslene.

Knížná polica.

„*Náša Nádej*“, mesačník stojí na celý rok 80 kr. Veľmi prospešne poučuje ľud o sviatosti oltárnej. Vydáva ho kaplán Michal Varga vo Vacove (Vác).

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 7.95—8.60 zl. Raž 6.55—6.70 zl. Jačmeň na krm 4.10—4.45 zl. do pálenic 5.20—5.90 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 5.90—6.35. Kukurica: 3.45—3.50. Proso: 5.35—5.69. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno 08.75—09.50. Koprné semeno 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fízula 7.00—7.20; tmavá 8.00—8.40 okrúhlá: 7.00—7.30, tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 10.00—28.00. Hrach 8.50—13.00. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelenové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.30—2.80. Slama. Na postielanie: 1.30—1.45. Žup 1.50—1.65.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní ľadník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 060—080 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajca 40—50. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tery 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. víksovky 420—440, stredné 350—365 ažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155 prsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky spláčováce.

Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ príjme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohlade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.

TLAČIAREŇ
„SVÄTEHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačí týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Brnenské
SÚKNO

Najmódnejšie látky a ostatky.

Bezprostredný a najlacnejší prameň, najkúsnejších a najvýbornejších výrobkov!

Pýtajte si

hojnú sbierku tých najnovších jasenných a zimných látok kammgarnov, palmerstonových, ševiotových a lodenových látok zo skladu kr. a cis. výsadných jemnosúkených fabrik na vlnené tovary

MORICA SCHWARZ
 v Zwickau (Brno) 15.

Aj tá najmenšia miera je k dostaniu. Čo nezodpovedá, naspák sa prijme. Ukážka zdarma. Rozposiela sa doberkou.

Tisíce uznání.

Ukážky bez objednania naspák sa požadujú.

Papier makulatúrov
 je k dostaniu u nás; metrický cent stojí 6 zl. 50 kr.

== Najoblúbenejšia kosa hospodárov. ==

„Hromovej kosa“

rozposielanie sa započne 1. apríla.

1 kus	85	90	95	100 cm. dlhý
cena	1.10	1.15	1.20	1.30

Jedno pár kosovej nákovy skladivom 1 zl. 10 kr.

Jedine moje hromové kosa zodpovedajú požiadavkám hospodárov, zvlášte skrze to, že ony majú mocné hrdlo, tenkú a ľahkú čepeľ a sú sriadené pre obyčajného kosca, aby sa nemusely dať kováčovi na hrdle fahať, skrze čo zadok kosa obyčajne zmäkne.

Hromovú kosa nakovanú sám vyprobujem, a 10 kusov s doberkou po pošte posielam franko; ktorá by sa nešíkla, na moje útraty sa mi môže naspák poslať k zameneniu.

S úctou

VIOSZ ELEMÉR,

gazd. gépek gyári raktára és a »Villám kasza« egyedüli szállítója. Devecser (Veszprém.)

== Dovéul je 57,500 kusov v obchode. ==

== Kto objedná 20 kusov, jednu zdarma dostane. ==

Žeňba.

29 ročný, vzdelanejší človek, katolík, ktorý je spolu i majiteľom pekného majetku i obchodu, vyzýva majetnejšie dievčence, alebo mladé vdovy, ktoré by mali vôľu za neho sa vydať, aby podmienky, jako i okoličnosti svoje pod titulom »Žeňba« vydavateľstvu Kresťana zaslaly, čím skôr.

VINCENT MOZSNY

odporúča k láskavému povšimnutia preveleb. duchovenstva jeho najmodernejším nárokom zodpovedajúcu

FABRIKU NA ORGANY

V Prešporuku, Štefánia-út číslo 29

(vo vlastnom dome.)

Hotové organy vo veľkom počte, všetky do tohoto odboru patriace reparácie sa prijímajú a za levnú cenu zhotovuju.

Zvláštnejšie diela: v Nitre, kath. chrám G. Sz. Benedeku, Modore, Prešporuku: korunovací chrám, Nagy Magyar-e, Zurány-e Féltorony-e (mošoňská stolica) Bezeny-e P. Sz. György-e, Komjáth-e, N. Ivánke, Sopornyi: farský chrám; Nagy-Macséd-i, Trenčianskych-Bánovcách, Búr-Szt-György, Komárne, Tardos-Veselény, Nagy-Bucsán-e atď. atď.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE

LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠŤANA“

PRIJIMA.

== BUDAPEST, ==

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.